

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Mešity v České republice

Aneta Šťastná

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

Mešity v České republice

Aneta Šťastná

Vedoucí práce:

Mgr. Veronika Sobotková, Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

PROHLÁŠENÍ

Čestně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
a použila pouze uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím se zveřejněním práce – v souladu s příslušnými ustanoveními zákona
č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, zákona
č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským
(autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů a Studijního a zkušebního řádu
Západočeské univerzity v Plzni.

.....
Podpis

V Plzni dne.....

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda mnohokrát poděkovala vedoucí práce paní Mgr. Veronice Sobotkové, Ph.D. za výbornou spolupráci, vedení, cenné rady a připomínky při zpracovávání tématu.

Obsah

1 ÚVOD.....	1
2 ÚVOD DO PROBLEMATIKY.....	3
2.1 O mešitě.....	3
2.2 Architektura a vybavení mešity.....	5
2.3 Muslimové na území České republiky.....	9
2.4 Mešity a modlitebny na území České republiky.....	14
2.4.1 Praha.....	14
2.4.2 Brno.....	16
2.4.3 Hradec Králové.....	19
2.4.4 Teplice.....	20
2.4.5 Ostatní.....	21
3 VÝZKUM.....	21
3.1 Metodologie.....	21
3.2 Výsledky průzkumu v Hradci Králové.....	24
3.3 Výsledky provedeného průzkumu v Brně.....	27
4 OBECNÉ ZÁVĚRY VÝZKUMU.....	30
5 ZÁVĚR.....	33
6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	36
7 RESUMÉ.....	39
8 PŘÍLOHY.....	40

1 ÚVOD

Postoje obyvatel České republiky k islámu, muslimům a mešitám, představují dlouhodobě téma důležité a diskutované. Na aktuálnosti mu přidaly také negativní projevy obyvatel Hradce Králové vůči plánované výstavbě mešity ve městě. Výstavba mešit či provoz modliteben byl v naší zemi většinou provázen negativními projevy ostatních obyvatel.

Právě Hradec Králové a Brno patří z mnoha důvodů k městům s komplikovanými vztahy Čechů k muslimům. Otázka vzájemného vnímání, tj. vzájemné obrazy kultur a náboženství jsou důležitým tématem. Hlavní součástí těchto obrazů je identita jednotlivých aktérů.

Hlavním cílem práce je zjistit, jak obyvatelé Hradce Králové a Brna vnímají muslimské spoluobčany, zda se staví proti existujícím mešitám či proti plánům na jejich výstavbu a jaké jsou jejich hlavní argumenty.

Pro naplnění tohoto cíle je nutné zabývat se cíli dílčími, které s ním souvisí. Dílčími cíli jsou: charakterizace mešity obecně, zmapování historie muslimů na území České republiky a představení všech mešit a modliteben na našem území. Nejdůležitější činností pro naplnění hlavního cíle práce je osobní výzkum ve zmíněných městech.

Práce vychází z teoretických i empirických studií různých českých i zahraničních autorů. Informace jsou doplněny dílčími zdroji, kterými jsou zejména osobně provedený průzkum v Hradci Králové a Brně na jaře roku 2012 a v menší míře také informace získané při konzultacích s ředitelem Islámského centra a imámem brněnské mešity.

Průzkum byl kvalitativního charakteru, tzn. osobní hloubkový pohovor s omezeným počtem respondentů. Respondenti byli vybíráni záměrně tak, aby byly zastoupeny všechny věkové skupiny, obě pohlaví a dosažené úrovně vzdělání rovným dílem. Bylo jich celkem deset v každém městě.

Práce se nejprve zaměří na teoretická východiska, jimiž je účel mešit, architektura, vybavení a historie mešit a muslimských komunit v České republice. Bude pracovat také s metodologií, která se váže ke dvěma průzkumům provedeným osobně ve městech, kde mešitu mají nebo kde se plánuje její výstavba. Poté se věnuje výsledkům zmíněných výzkumů. Pro naplnění cíle práce jsou zkoumány různorodé pohledy.

Práce představí, jaký mají na mešitu či její výstavbu názor obyvatelé vybraných měst dle provedeného průzkumu a závěru bude zhodnoceno naplnění cíle, tedy jaké konkrétní věci na ně působí negativně a jaké faktory považují na mešitě za negativní.

2 ÚVOD DO PROBLEMATIKY

2.1 O mešitě

Slovo mešita pochází z arabského jazyka, konkrétně od slova *masdžid*. To znamená „místo prostrací“. „Slovo bylo převzato z aramejštiny, anebo utvořeno samostatně ze slovesného základu *sadžada* „padat na tvář“ (před Bohem).“¹ Mešita je především rituálně zasvěceným prostorem, nikoli pouze stavbou. V některých zemích se výlučnost ummy symbolizuje zákazem vstupu do mešity pro nevěřící. Sami muslimové se před vstupem do ní musí rituálně omýt, zout a chovat se velmi uctivě.²

Mešity se kromě Arábie budovaly v každém centru, do něhož během prvních desetiletí po svém vzniku nová víra pronikla. Nejednalo se pouze o náboženská střediska, ale také o komunitní centra věřících, v nichž probíhaly všechny společenské, politické, vzdělávací a soukromé záležitosti.³

Mešita je v první řadě místem, kde se setkávají muslimové při pravidelných příležitostech během modliteb, pátečních bohoslužeb a o svátcích. Prostřednictvím střetávání v mešitách se mezi muslimy vytváří silné pouto, a to obzvláště v nemuslimských zemích. V mešitách také muslimové získávají své náboženské vzdělání z přednášek a pravidelných setkání. Vzájemně zde konzultují a radí se o náboženských záležitostech a pokoušejí se řešit své problémy.⁴ Ve starších městských centrech, kterých se muslimové zmocnili, postupovali dvěma různými způsoby. V některých místech, například v Jeruzalémě, zabrali nepřilíživě využívané místo a vybudovali na něm nějaký přístřešek.

¹KROPÁČEK, L., Duchovní cesty islámu, s. 223.

²DENNY, M. F., Islám a muslimská obec, s. 76.

³BRITANNICA, Islám-Náboženství, historie a budoucnost, s. 221.

⁴<http://www.praha-muslim.cz/about.htm> [cit. 29. února 2012]

Tyto přístřešky byly obvykle velice prosté. Druhým způsobem byla přeměna svatyně staršího náboženství na muslimskou. To byl například případ syrského města Hamá a íránského Jazdu.⁵ V určitém období historie začaly při mešitách vznikat školy, které se staly zárukou gramotnosti a celkové vzdělanosti. Na Pyrenejském poloostrově byla v období muslimské nadvlády gramotnost téměř stoprocentní, což o některých muslimských zemích nelze říci ještě dnes. Univerzita al-Azhar v Káhiře byla při stejnojmenné mešitě otevřena již v roce 972.⁶

Mešita byla původně univerzálním veřejným shromaždištěm a jedinou komunální budovou muslimské obce. Postupem času se mešity staly místy ke konání modliteb. Povinnost modlitby je předepsaná přímo Koránem. Dle sunny je muslim povinen se modlit pětkrát denně v předepsaném čase. Všech 34 modliteb se může konat mimo mešitu, avšak páteční polední modlitbu je nutno vykonávat společně s ostatními věřícími v mešitě. Z toho vyplývá, že se mešity dělí na dvě skupiny. První skupinou jsou mešity tzv. čtvrtové. Čtvrtová mešita je jedna v městské čtvrti. Je blízko domů, obchodů a slouží k běžným modlitbám. Velká páteční modlitba se v ní nekoná. K těmto účelům slouží druhá skupina mešit označovaná jako shromažďovací. V té se původně o pátečním poledni scházeli všichni muži z obce. Všechny rané mešity byly zřízeny především za účelem shromažďování. Jednalo se tedy o tzv. shromažďovací mešity. Se zvětšováním města narůstal také počet čtvrtových mešit. Když se města rozrostla tolik, že shromažďovací mešity nemohly již pojmout všechny věřící, vznikalo více mešit také tohoto druhu.⁷

Mešita je místem uctívání Boha, ale také místem, kde se vyučuje náboženským otázkám, kultuře, ekonomice a vůbec všem věcem, které prospívají společnosti. Mešita má v životě muslima velký význam, je v ní

⁵BRITANNICA, Islám-Náboženství, historie a budoucnost, s. 221.

⁶<http://www.praha-muslim.cz/about.htm> [cit. 29. února 2012]

⁷PROCHÁZKA, A. B., Islám a jeho svět, s. 69.

symbol existence muslima a je to místo, které slouží k vykonávání jednoho z pilířů islámu – modlitby. Následující súra hovoří:

„V domech, jež Bůh dovolil postavit a v nichž se vzpomíná jména Jeho, slaví Ho ráno i večer muži, které ani obchod, ani prodej nezláká od vzývání Boha, od dodržování modlitby a od dávání almužen, a ti obávají se dne, kdy srdce i zraky budou se obracet, aby je Bůh odměnil za to, co vykonali dobrého, a aby to rozmnožil z laskavosti Své. A Bůh uštěďuje, komu chce, aniž počítá.“ (súra an-Núr – Světlo, verše 36-38) ⁸

2.2 Architektura a vybavení mešity

První mešity byly dvorového typu. Kolem nádvoří obíhaly arkádové řady, neboli *riwáqy*. Většinou se *riwáqy* nacházely na všech čtyřech stranách nádvoří. *Riwáq* na straně směru modlitby bývá nejhlubší, je vlastní krytou modlitebnou, obvykle sloupovou síní s lichým počtem lodí. Střední loď vede k *mihrábu*. To je výklenek, který udává směr k Mekce. Výklenek může být prostý bez ozdob, nebo naopak zdobený velmi bohatě. Jeho účel je ale vždy stejný. Mešita al-Haram v Mekce jako jediná mešita nemá *mihráb* a muslimové se v ní modlí orientováním směrem ke Ka'bě umístěné v jejím středu. Ve všech ostatních mešitách se věřící před modlitbou postaví čelem k mihrábu a jsou tak tváří otočeni směrem k posvátnému městu a centru islámu, Mekce.⁹ Dodržení modlitebního směru je prvkem sjednocujícím muslimy na celém světě. Ať jsou totiž věřící muslimové na kterémkoliv místě na zeměkouli, během modlitby jsou součástí pomyslných soustředných kružnic se středem v Ka'bě.¹⁰

Vpravo od *mihrábu* je umístěna kazatelna krytá baldachýnem, neboli *minbar*.¹¹ Jím byly vybaveny pouze mešity shromažďovací. *Minbar*

⁸<http://www.praha-muslim.cz/about.htm> [cit. 29. února 2012]

⁹ESPOSITO, J. L., Islam – The straight path, s. 89.

¹⁰<http://www.praha-muslim.cz/about.htm> [cit. 29. února 2012]

se skládá z několika schodů obrácených k věřícím a tribunou stříškou. *Minbar* nechybí ani v malých mešitách. Uvnitř mešity můžeme nalézt speciální židli, která slouží ke čtení velkých svazků Koránu a také tribunu pro koordinátora modlitby. *Minbar* má tedy čistě praktickou funkci a jeho účelem je jen dobrá viditelnost a slyšitelnost kazatele. V mešitách, ve kterých se modlily hlavy států, bývalo lože zvané *maqsúra*. Sloužilo jako ochranná bariéra pro významné účastníky modlitby. V mnoha mešitách jsou ženy oddělené od mužů. Nařizuje to islám. V ideálním případě se prostor pro ženy nachází za prostorem pro muže, což znamená, že ženy jsou dále od *mihrábu*. V některých mešitách jsou ženy ve vyvýšené pozici na galerii. Ženy nejsou povinné účastnit se páteční modlitby. Pro muže je účast na páteční modlitbě povinná. Pátek je pro muslimy svátečním dnem. Mešita v tento den slouží k vyslechnutí imáma, vzájemnému setkávání a diskutování o náboženských otázkách i osobním životě.¹²

Muslim vstupuje do mešity rituálně čistý. V mešitě je velmi důležité udržovat čistotu, která je podmínkou také pro každé modlitební místo.¹³ Očista je starým semitským jevem, který má mnohem hlubší smysl než pouze rituální. Dokonce jeden z *hadíthů* připisuje Prorokovi Muhammadovi výrok: „Čistota je půl víry“.¹⁴ Každý, kdo vstupuje do mešity, si musí vyzout boty. Muslim, který se jde modlit, musí před modlitbou provést očistu. Při této rituální očištění si muslim umyje ruce po zápěstí, vypláchne si ústa a nos, umyje si celý obličej oběma rukama, umyje si obě předloktí až na konec lokte. Dále si utře celou hlavu nebo jakoukoli její část vlhkou rukou, utře si vnitřní strany uší ukazováky a jejich vnější strany pomocí palců, poté si umyje obě nohy po kotníky a na závěr opět ruce, a to nejprve pravou a potom levou. Takto provedená očista je nejen součástí každodenní hygieny věřícího, ale také výrazem

¹¹DENNY, F. M., Islám a muslimská obec, s. 77.

¹²<http://mojebrno.wz.cz/inka--brno-dalsi-zajimavosti-brnenska-mesita.html> [cit. 7. dubna 2012]

¹³<http://www.praha-muslim.cz/about.htm> [cit. 29. února 2012]

¹⁴ MENDEL M., MÜLLER Z., KŘIKAVOVÁ A., Islám – Ideál a skutečnost, s. 100.

pokory a respektu ke Stvořiteli. Pokud muslim tuto očistu neprovedl doma nebo v jiném místě, musí mít možnost ji vykonat v mešitě. Proto jsou součástí každé mešity toalety a umývárny či místa pro omytí.¹⁵ Islám rozeznává malé a velké znečištění. Očistu od malého znečištění lze vykonat v zařízení mešit, od velkého znečištění jen omytím celého těla doma nebo v lázních. Tradicí je vstupovat do mešity bez obuvi a s pokrývkou hlavy.

Další velmi častou součástí mešit bývá *minaret*. Slovo pochází z arabského slova *manára*. *Minaret* je výškovou dominantou stavby a většinou také města nebo čtvrti, ve které mešita stojí. Neslouží náboženskému, nýbrž praktickému účelu. *Muezzin* z něho svolává věřící k modlitbě. Před každou modlitbou zpívá předepsanou formuli na všechny světové strany.¹⁶ V současné době je svolávání pouštěno většinou jen z reproduktorů, nikoliv zpíváno pětkrát denně muezzinem. *Minaret* je symbolem funkce budovy, výškovou dominantou stavby, ale i okolní zástavby. Některé mešity mají více minaretů. Důvody mohou být kompoziční nebo prestižní. *Minaret* je jedním z nejjistějších indikátorů lokality, datování stavby a slohové fáze.¹⁷ První minarety se začali stavět v 8. století v Sýrii. Do té doby se stavěly mešity bez minaretů a k modlitbě se svolávalo ze střechy. *Minarety* tedy nejsou nezbytnou součástí mešit¹⁸.

Na základě požadavku pro novou víru na velký prostor, byl postupem času rozvinut nový architektonický styl původem z Iráku: hypostylová neboli sloupová mešita. Jednalo se o mešitu se střechou nesenou řadami sloupů. Sloupová konstrukce stála nad čtvercovým, obdélníkovým nebo kulatým půdorysem různé velikosti. Jediným náboženským symbolem zde byla kazatelna (*minbar*) viz výše.¹⁹ Během

¹⁵<http://www.praha-muslim.cz/about.htm> [cit. 29. února 2012]

¹⁶ „Alláh je veliký! Vyznávám, že není boha kromě Alláh. Vyznávám se, že Muhammad je posel boží. Vzhůru k modlitbě! Vzhůru k dobrému činu! Alláh je veliký. Není boha kromě Alláha.“

¹⁸ PROCHÁZKA, A. B., Islám a jeho svět, s. 69-72.

¹⁹BRITANNICA, Islám-Náboženství, historie a budoucnost, s. 222.

osmého století bylo v muslimské komunitě vytvořeno několik vývojových směrů stavbou tří velkých mešit v Medíně, Jeruzalémě a Damašku. Jedná se o tři velmi významná města. V prvním z nich se zformoval muslimský stát, ve druhém Prorok vystoupil do nebe a třetí z nich se stalo hlavním městem nové islámské říše. Tyto tři budovy se na první pohled jevíly konstrukčně naprosto odlišné. Medínská mešita byla velkým hypostylem s vnitřním dvorem a sloupy na všech čtyřech stranách. Jeruzalémská mešita al-Aqsá sestává z většího počtu rovnoběžných lodí, avšak bez dvora. Zbytek obrovského nádvoří dřívějšího židovského chrámu totiž slouží jako otevřené prostranství před budovou. Umajjovská mešita v Damašku má obdélníkový půdorys. Interiér sestává z otevřeného prostranství ohraničeného ze tří stran krytým sloupořadím a ze tří stejně dlouhých lodí, které uprostřed protíná kolmá loď. Všechny tři budovy ale sdílejí podobné charakteristické rysy. Jedná se o velké prostory s množstvím vnitřních podpor. Všechny tři také mají celou řadu praktických prvků a symbolických významů.²⁰ Přestože dominantní typ mešity představoval hypostyl, vyskytovaly se i jiné mešity, budované většinou ve velkých muslimských centrech.²¹

Architektura mešit někdy symbolizuje zahradu posmrtného života v nebi. Sloupy mají představovat kmeny stromů a fontány chladné potůčky. Klenba mešit se nad tímto prostorem rozprostírá jako nebe. Pro vybudování mešity je velmi důležité určení správného místa. Nemělo by být nijak znečištěné, hlavní prostor pro modlitby musí být natočen směrem k Mekce.²²

Z hlediska islámu není výzdoba mešit příliš důležitá. Často však v mešitách nacházíme bohatou výzdobu interiéru i exteriéru, která má vždy svá pravidla. Její součástí nesmí být například zobrazení živých tvorů. Opakují se zde tedy geometrické tvary, které tvoří zvláštní druh

²⁰ http://www.akdn.org/publications/akaa/1980_025.pdf. [cit. 18.března 2012]

²¹ BRITANNICA, Islám: Náboženství, historie a budoucnost, s. 223.

²² DENNY, F. M., Islám a muslimská obec, s. 76.

výzdoby, které islámské umění rozvíjí od svého počátku. Další druhem výzdoby bývá arabské kaligrafické písmo postavené na textech Koránu. Takové nápisy lze najít na zdech či stropěch. Islám konkrétní podobu mešit nestanovuje. V 7. století například byla mešita pouze místem obehnaným zdí se střechou z palmových listů. V současné době můžeme spatřit mešity v různých a často velmi odlišných architektonických provedeních, jiné v Indonésii, jiné v Turecku, Mauretánii či v jiných oblastech.²³

2.3 Muslimové na území České republiky

Vzhledem ke své poloze nebyly nikdy české země pod vlivem islámské civilizace. V období novověku byla zkušenost českých zemí s islámem o něco výraznější. Jednalo se vždy o kontakt s Turky, a to v kontextu soupeření Habsburské monarchie s Osmanskou říší. V polovině třicátých let 18. století se muslimové, žijící v Praze, Brně a na Zlínsku, začali sdružovat podle náboženské příslušnosti. Do té doby praktikovali islám spíše jednotlivci. První myšlenka o založení muslimské obce se objevila roku 1934. Dne 8. listopadu se sešli pražští praktikující muslimové, aby založili Moslimskou náboženskou obec pro Československo s ústředím v Praze²⁴. To vše se dělo na popud tehdejšího egyptského generálního konzula Abdulhamída al-Bábá beje, indického muslimského intelektuála Dr. Sajjida Hasana Mírzá chána a českého publicisty Mohameda Abdallaha Brikciuse. Na setkání bylo dohodnuto, že bude zmapován počet pražských muslimů a posouzena jejich ochota k budování muslimské obce. Tento výzkum trval několik týdnů. Muslimů nebylo mnoho a vzájemně o sobě nevěděli. Neměli také znalosti o legislativních podmínkách pro zřízení Muslimské náboženské obce. Za svůj úkol si Muslimská náboženská obec vzala výstavbu mešity v Praze a také zajištění řádné registrace a uznání československými úřady. Obec byla ustavena slavnostně 25. Dubna 1935. Byla také

²³<http://www.praha-muslim.cz/about.htm>. [cit. 29. února 2012]

²⁴V arabštině zněl název *El-Ittiḥad el-Islami*, v překladu islámský svaz.

ustavena Rada Muslimské náboženské obce, která v prosinci zaslala ministerstvu školství a národní osvěty dopis, ve kterém oznamuje zřízení Muslimské náboženské obce. Sdělila v něm, že má ze zákona právo vést matriky svých příslušníků, oddávat a pohřbívat. V únoru byl Muslimské náboženské obci zaslán dopis z Ministerstva školství a národní osvěty, kterým bylo potvrzeno její zřízení. Bylo v něm však zmíněno, že ke zřízení Muslimské náboženské obce bude třeba schválení ministerstva vnitra. V letech 1935-1936 panoval v Muslimské náboženské obci chaos. Nedůvěra úřadů, zejména ministerstva vnitra, přetrvávala. Byla založena na legislativních zmatcích, k jejichž překonání stále chyběla připravenost Muslimské náboženské obce. Jako nepřekonatelná překážka se jevila skutečnost, že v souladu s islámským zákonodárstvím a tehdejší praxí islámských zemí, trvala Muslimská náboženská obec na právu uzavírat sňatky a konat pohřební obřady. To bylo v rozporu s právním řádem Československé republiky. Ministerstvo vnitra nevidělo důvod, proč by právě muslimové měli být z občanského zákoníku vyjmuti. Dalším předmětem sporu byl požadavek arabštiny jako úředního jazyka. Ministerstvo vnitra pak trvalo na vyjasnění této legislativy. V roce 1937 zaujalo ministerstvo vnitra ohledně legislativy zásadní postoj. Souhlasilo s návrhem, že součástí názvu bude „v Praze“. Bude se tedy jednat o Muslimskou náboženskou obec v Praze.²⁵

Při založení měla Muslimská náboženská obec zhruba 700 členů. Čtyřmi základními skupinami byly: zahraniční muslimové žijící v Československu, zahraniční islámské instituce, zastupitelské úřady islámských zemí a čeští konvertité. Tento počet zůstal stejný i v období Protektorátu. Nepatrně se pouze zvýšil počet českých konvertitů. Většina členů žila v Praze. V čele Muslimské náboženské obce stála Rada (*madžlis*), která měla následující strukturu: a) předseda b) místopředseda c) jednatel d) pokladník e) duchovní f) dva přísedící.

²⁵BEČKA J., MENDEL M., Islám a české země, s. 133-139.

Muslimská náboženská obec byla aktivní v několika druzích činnosti. V první řadě se snažila posilovat náboženskou příslušnost, stálý kontakt členů - především rituál kolektivní modlitby, (zvláště u příležitosti ramadánu, pouti do Mekky a oslavě Prorokových narozenin). Působila také v oblasti misijní činnosti. Na nákup Koránů a náboženské literatury a na vydávání bulletinu Hlas Muslimské náboženské obce využívala především finanční prostředky ze zahraničí. Obec také organizovala četné přednášky, na kterých participovali zkušení misionáři a teologové ze zahraničí. V neposlední řadě se Muslimská náboženská obec zabývala organizační činností. Sjednotila všechny muslimy v českých zemích. Po celou dobu se Muslimská náboženská obec marně snažila získat povolení státních úřadů ke stavbě mešity, ačkoliv jí nechyběly finanční prostředky. V letech 1945-1989 se starší členové obce snažili ji posilovat organizačně a finančně a mladší členové se zajímali o islámskou civilizaci obecně. Studovali arabštinu, islámské reálie a pořádali přednášky. V tehdejší politickém prostředí ale činnost obce postupně ustala.²⁶

Po listopadu roku 1989 požádalo Ústředí Muslimské náboženské obce o povolení k výstavbě muslimského kulturního střediska v Brně. Žádost na Ministerstvo kultury ČR byla několikrát urgována. Odbor církví však nemohl obci vyjít vstříc. Do 1. dubna 1992 totiž neexistoval závazný právní předpis, o který by se mohlo opřít. Po vydání zákona č.161/1992 Sb. *O podmínkách registrace církví a náboženských obcí v České republice* odbor církví požádal, aby Ústředí předložilo seznam minimálně deseti tisíc zletilých stoupenců, kteří mají trvalý pobyt na území České republiky. Na Muslimskou náboženskou obec se nevztahovala kvóta pěti set podpisů, která by stačila k registraci nové křesťanské církve nebo sekty (pokud je členem Světové rady církví). Tuto podmínku tedy Muslimská náboženská obec nemohla a ani nechtěla splnit. Poukazovala na to, že ačkoliv je v ústavě zakotvena rovnost všech občanů České republiky, v tomto případě není dodržena. Muslimům byla v tomto směru

²⁶BEČKA J., MENDEL M., Islám a české země, s. 146-157.

rovná práva upírána. V březnu roku 1996 odbor církví zaslal obci stanovisko o „zastavení řízení ve věci registrace“. Registrace však již proběhla za první republiky a poté znovu za Protektorátu. Nyní mělo jít pouze o formální „znovuregistraci“. Ústředí Muslimské náboženské obce tedy opakovaně tvrdilo, že de iure nebyla právní subjektivita obce nikdy zrušena. Odbor církví však trval na svém stanovisku a právní existenci obce zpochybnil. Obec byla poté znovu vyzvána k předložení chybějícího seznamu věřících. Ústřední Muslimské náboženské obce v dopise adresovaném ministru kultury Pavlu Tigridovi uvedlo, že počet muslimů na území České republiky se pohybuje okolo 25 tisíc osob. V srpnu téhož roku ministr kultury vysvětlení Ústředí odmítl a rozhodnutí o zastavení řízení potvrdil. Argumentoval tím, že poslední návrh na registraci (16. 11. 1995) neobsahoval všechny náležitosti a navrhovatel nedoplnil chybějící údaje ve stanovené lhůtě. Pro jednání Ústředí s úřady České republiky bylo příznačné uvádění nepřesných informací a argumentů při prosazování legitimacy obce, sklon k vytváření frakcí i projevy osobního nepřátelství mezi jeho členy. To vše způsobilo nevěrohodnost Muslimské náboženské obce. Po ustavení Ústředí v roce 1991 se zdálo, že všechny další aktivity obce se budou odvíjet od tohoto orgánu. V následujících letech se však ukázalo, že do jeho činnosti zasahují osobní spory, které silně narušují jeho homogenitu. Protože Ústředí Muslimské náboženské obce nemělo právní subjektivitu, nemohlo vykonávat celou řadu činností. Z tohoto důvodu vznikly dvě Nadace pro založení a provoz islámského centra v Praze a Brně. Byly obě úředně uznány. Registrovaly se totiž u ministerstva vnitra jako organizace kulturní povahy. Ing. Nazíh Burhán založil také roku 1992 v Brně Islámské centrum, později přejmenované na Islámské centrum v České republice. Toto centrum formálně cítilo jako svého „duchovního otce“ Muhammada Alího Šilhavého.²⁷ Ing. Nazíh

²⁷Mohamed Ali Šilhavý za dob komunismu usiloval o oficiální registraci muslimských obcí. Odmítl ale vydat soupisy vyznavačů islámské víry, které byly k registraci požadovány. Měl totiž obavy z toho, že by mohly být zneužity. Stál u zrodu první oficiální muslimské modlitebny v Brně. Představoval islám veřejnosti jako mírumilovnou víru a až do svého vysokého věku zůstal pro české muslimy velkou autoritou. Šilhavý povzbuzoval muslimy, aby se otevřeli české společnosti, pořádali v mešitách dny otevřených dveří a přednášky. (http://www.lidovky.cz/zemrel-nejznamejsi-cesky-muslim-doqIn_domov.asp?c=A080314_104823_In_domov_bat)

Burhán měl v plánu vytvořit bohatě dotované informační a misijní centrum. Protože chtěl Dr. Petr Pelikán obec postavit na legální základ, založil v Praze Ligu českých muslimů. Jeho představa byla taková, že Liga oprostí islám v očích veřejnosti od všech předsudků a bude vytvořeno tolerantní společenství, které bude respektovat českou kulturní a historickou identitu. Dle Pelikána by islám neměl být promísen s místními zvyklostmi, ale spíše měl vytvářet svoji vlastní kulturu. Ing. Arch. Muhammad Abbás al-Mu'tasim ze Súdánu založil poněkud aktivnější Všeobecný svaz muslimských studentů. Členy byli arabští studenti z Prahy a Brna. Studenti se scházeli v provizorní modlitebně v Praze 4, konali společenské akce, vzájemně si pomáhali, diskutovali. „Všichni muslimové respektují morální autoritu nejvýznamnější osobnosti českého islámu Muhammada Alího Šilhavého. Odlišnosti mezi nimi však nelze popřít“.²⁸ Tyto odlišnosti spočívaly v rozdílných názorech na misijní činnost, organizační strukturu a orientaci na zahraniční sponzory. Jedinou skupinou, která Šilhavého otevřeně neuznávala, byl Islámský svaz – klub přátel islámské kultury. V jeho čele stál Ing. Sálím Vladimír Voldán. Svaz byl oficiálně registrován u Ministerstva vnitra ČR jako kulturní a společenská organizace roku 1990. Islámský svaz navazoval četné kontakty s misijními centry v Evropě, USA i v Asii. Postupem času se Voldán stavěl proti Šilhavého „konzervatismu, který přivede český islám do středověku“.²⁹

Přesný počet muslimů v České republice nelze v současné době přesně určit. Je to problematické z toho důvodu, že neexistuje žádná jednotná muslimská komunita, která by o věřících vedla evidenci. V České republice žije dle odhadů asi 10 000 – 12 000 muslimů.³⁰ Muslimy na našem území bychom mohli rozdělit do několika skupin. První skupinou jsou čeští konvertité, dále cizinci s českým občanstvím, kteří se tu v 80. letech usadili. Nejpočetnější skupinou jsou cizinci bez českého

²⁸BEČKA J., MENDEL M., Islám a české země, s. 185.

²⁹BEČKA J., MENDEL M., Islám a české země, s. 188.

³⁰Uvedené vyplývá z rozhovoru s panem RNDr. Vladimírem Sáňkou.

občanství, kteří mají pouze povolení k trvalému či dlouhodobému pobytu a čtvrtou skupinu tvoří žadatelé o politický azyl.³¹

2.4 Mešity a modlitebny na území České republiky

2.4.1 Praha

Pokud chceme hovořit o snahách zbudovat v Čechách mešitu, je třeba začít již u Orientálního ústavu, který vznikl v roce 1922. Profesor Alois Musil získal v politických kruzích podporu pro výzkum Orientu a spolu s dalšími členy Orientálního ústavu dbal na dodržení původního záměru (budovat hospodářské a vědecké styky s Orientem). Roku 1928 vzešlo z iniciativy ústavu Memorandum o nutnosti zbudování mešity v Praze, které sepsal Přípravný výbor pro stavbu mešity v Praze. Přípravný výbor zaslal Memorandum pražskému magistrátu. Česká muslimská obec se snažila o výstavbu mešity až od roku 1935. Její představa byla taková, že by mešita sloužila jako kultovní, společenské a vzdělávací centrum, knihovna, prostor pro předčítání Koránu, kavárna a místo pro služby charitativní povahy. Po několika jednáních byl České muslimské obci nabídnut pozemek na Štvanici. Povolení bylo ale podmíněno státním uznáním obce. Postupem času se objevila další možnost. Tou byl Hanavský pavilon na Letné. Muslimská obec v té době pavilon jako místo pro mešitu odmítla. Jako důvod uvedla, že tento pavilon není dostatečně reprezentativní. Dnes by za tuto strategickou polohu byla jistě ráda. Otázka výstavby mešity byla otevřena opět v osmdesátých letech. ČSSR bylo při vyjednávání s Libyí slíbeno plukovníkem Kaddáfím financování islámského kulturního centra. Uvažovalo se opět o Letné, druhou variantou byla Trója. Nabídka nebyla podpořena, ani odmítnuta. Když byl v roce 1989 ve Spojených arabských emirátech otevřen československý zastupitelský úřad, začal být nepřímo spojován s výstavbou islámského centra – tentokrát to mělo být na Proseku. S žádným z těchto pokusů však neměla Muslimská obec

³¹MENDEL, M., OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T., Islám v srdci Evropy, s. 409.

v ČSSR nic společného. Domácí muslimové si po roce 1989 snažili zajistit prostory ke konání páteční modlitby či pro shromáždění věřících o muslimských svátcích.³² Od této chvíle se snažili nalézt vhodné prostory, které by mohly sloužit jako modlitebna. První muslimská modlitebna byla otevřena ještě v 90. letech na Praze 4 v Krči nedaleko Thomayerovy nemocnice. Muslimové zde měli v provizorní dělnické noclehárně zařízeno několik místností. Byla otevřena roku 1992 a zanikla roku 1999, kdy se Islámská nadace v Praze rozhodla založit novou modlitebnu na Praze 9 na Černém mostě. Modlitebna v Praze na Černém mostě byla původně kolaudována jako společenské a kulturní centrum, nikoliv jako mešita. Na rozdíl od Brna či Teplic neprovázely výstavbu žádné protestní akce. Důvodem je zřejmě poloha na samém okraji Prahy. V současné době se zde nachází sídlo Islámské nadace v Praze, prostorná modlitebna pro muže, menší modlitebna pro ženy, knihovna, jídelna i zázemí pro řádnou očistu věřícího před modlitbou. Páteční kázání jsou vedena v arabštině i v češtině.

Od července roku 2003 funguje také malá modlitebna a informační centrum na Praze 1 v ulici Politických vězňů (vchod z pasáže Jiřího Grossmana 1. patro). Pořádají se zde také různé přednášky, výklady z Koránu a kurzy arabského jazyka. Na ploše 144 m² se rozprostírají dvě propojené modlitebny, jedna pro muže a druhá pro ženy, studovna, knihovna a kancelář Islámské nadace.

V Praze na Palmovce se nachází ještě turecká modlitebna, kde slouží turecký imám. Schází se zde muslimové především ze střední Asie, kteří mají k turečtině jazykově blízko. Poslední modlitebna je v Praze v Tróji na studentských kolejích. Do nedávna fungovala také malá modlitebna na studentských kolejích Hvězda, ale postupem času se zde scházelo stále méně věřících, až nakonec zanikla.

³² <http://mojebrno.wz.cz/inka--brno-dalsi-zajimavosti-brnenska-mesita.html>. [cit. 7. dubna 2012]

2.4.2 Brno

Roku 1992 byla v Brně muslimskou komunitou zřízena modlitebna ve sklepních prostorách v ulici Dobrovského, v Králově poli. Modlitebnu provozovala Organizace islámského centra a vedl ji imám Džafar z Bosny. V té době již měla organizace velké plány na vybudování muslimského centra. Lidé ze Svazu muslimských studentů Československa založili novou organizaci, která nesla název Nadace pro zřízení a provoz islámského centra. Pobočka vznikla také v Brně. Pro brněnské muslimy nebylo z organizačních a administrativních důvodů příliš výhodné patřit pod pražskou organizaci. Objevila se tedy myšlenka založit kvůli rychlejšímu vyřizování administrativy samostatnou muslimskou organizaci v Brně. Islámskou nadaci v Brně nakonec založili v roce 1994 Hasan Hasrat, Hišám Al Šiqáqi, Muneeb Hasan Mohamed, Imád Gauda a Samir Al Asuly. Zpočátku sídlila na studentských kolejích Vysokého učení technického v Brně. Prvním předsedou byl Hišám Al Šiqáqi, Muneeb Hasan zastával funkci referenta pro kulturní a vnější vztahy a Samir Al Asuryzastával funkci účetního. Cílem Nadace bylo oficiálně zřídit a provozovat modlitebnu či mešitu.

Se zmíněnou modlitebnou v ulici Dobrovského totiž začaly být potíže. Pronajímatel objektu postupně přestal platit zálohy na vodu a elektřinu, a tak si muslimové museli dovážet vodu vlastní a při modlitbách si svítit svíčkami. Věřící se proto začali scházet na studentských kolejích, kde měli k dispozici místnost jako klubovnu.

K pátečním modlitbám nebyla kapacita této místnosti dostatečná. Muslimové si tedy na každý pátek pronajímali tělocvičnu. Tyto nedůstojné podmínky posilovaly ve členech nadace přesvědčení o nutnosti zřízení nějaké vlastní modlitebny. Začali tedy hledat domek či pozemek, kde by mohli odpovídající stavbu vybudovat. V březnu 1995 potom našli vhodný pozemek o rozloze 250 m² za přijatelnou cenu ve Vídeňské ulici. Pozemek Nadace koupila za peníze získané veřejnou sbírkou mezi muslimy. V prosinci 1995 projevil první novinář zájem napsat o celé věci

článek. Nikoho z muslimů nenapadlo, že by mohla obyvatelům Brna výstavba mešity vadit. Jsou totiž zvyklí na kostely ve svých zemích. Opak byl však pravdou. Z počátku neměla městská část Brno-střed námitek, nicméně po nějaké době byl projekt zamítnut.

Někteří členové zastupitelského úřadu se vyslovili proti z důvodu špatných osobních zkušeností jejich kolegy s muslimem. Zastupitelé se přiklonili k jeho názoru a vyjádřili obavu nad tím, že mešita by se časem mohla stát základnou islámských fundamentalistů a terorismu. Druhým důvodem uváděným proti mešitě byl údajný nesoulad projektu s územním plánem města. Odbor výstavby a územního rozvoje městské části připomněl nedostatky v podání žádosti a také potřebu ochrany veřejné zeleně. Poté, co otázka výstavby mešity prošla tiskem, obdržel starosta Brna-střed petici, která byla podepsána 1400 občany. Signatáři v ní vyjadřovali obavy z muslimů, islámského terorismu a přistěhovaleckých vln z oblasti arabských zemí. Brněnští radní označili petici za „xenofobní“. Rada městské části se v roce 1996 rozhodla stavbu povolit za předpokladu, že bude v souladu s městským územním plánem. Znamenalo to, že mešita nebude mít prvky islámské architektury, jako jsou minarety a jiné orientální architektonické prvky. Z tohoto důvodu je dnes mešitou, která připomíná klasickou mešitu velmi vzdáleně.³³ Pro Muslimskou náboženskou obec to nebyl problém. Pro mešitu totiž není minaret nezbytně nutný. Je nepřiliš zdobenou podlouhlou budovou, která je vůči okolní zástavbě mírně pootočena, aby byla dodržena *qibla*.³⁴

V okamžiku, kdy stavební firma chtěla začít s prací, shromáždili se lidé z okolí stavby a začali protestovat. Dle jejich slov mohla těžká technika poškodit statiku panelových domů. Celá problematika byla opět projednána stavebním úřadem. Bylo rozhodnuto, že vchod do mešity bude přímo z Vídeňské ulice, nikoli ze zadní části slepé ulice. Pro muslimy to znamenalo určité komplikace finančního i praktického

³³viz příloha č. 3 a č. 4

³⁴ <http://mojebrno.wz.cz/inka--brno-dalsi-zajimavosti-brnenska-mesita.html>. [cit. 7. dubna 2012]

charakteru. Nakonec tento kompromis přijali. V průběhu stavebních prací se Muneeb Hasan snažil vyjít sousedům vstříc. Nařídil stavební firmě, aby práce neprobíhaly o víkendech či brzy ráno. Podle plánu měla být mešita jednoduchá, prostá a světlá. Měla mít dokonce i skleněnou kopuli. Od kopule se však z finančních a praktických důvodů ustoupilo. Místo ní je na střeše mešity několik malých vypoulených oken, díky kterým je mešita prosvětlena. Interiér stavby napodobuje islámský orientální styl se sloupy a oblouky. Vnitřní zařízení je v porovnání s klasickými mešitami poněkud strohé. Stavba začala v červenci 1997 a byla dokončena a slavnostně otevřena 2. července 1998. Slavnostního otevření se zúčastnili radní, politici města Brna, stejně jako zástupci jiných náboženských směrů v Brně jako například představitelé židovské obce a pravoslavné církve. Muslimy tehdy reprezentoval profesor Mohammed Ali Šilhavý. Týden po slavnostním otevření následovaly dny otevřených dveří, kdy mešitu navštívilo kolem 2000 lidí. V rámci školních exkurzí ji viděl také nespočet studentů středních i vysokých škol.³⁵ Mešitu v současné době spravuje organizace Islámská nadace v Brně. Mešita slouží také jako kulturní, vzdělávací a společenské centrum. Islámská nadace v Brně prezentuje islám na četných přednáškách, dnech otevřených dveří, během nichž se mohou návštěvníci seznámit s islámem i s provozem mešity. V modlitebně ve Vídeňské ulici se na každou páteční modlitbu sejde zhruba 50 věřících. Stejný počet muslimů bychom našli také v novém muslimském centru v Brně v Masarykově ulici, kde sídlí také jazyková škola Alfirdaus zaměřující se na arabštinu.³⁶

Zajímavostí brněnské mešity je řešení modlitebních prostorů pro ženy a muže. Za dob Proroka Muhammada nebylo zvykem oddělovat ženy od mužů při modlitbě. Ženy se modlily v řadách za muži. Postupem času se začaly modlitební prostory pro muže a ženy oddělovat.³⁷ Dle

³⁵<http://www.mesita.cz/node/3/> [cit. 9. dubna 2012]

³⁶Uvedené vyplývá z osobního rozhovoru s RNDr. Vladimírem Sáňkou.

³⁷Uvedené vyplývá z osobního rozhovoru s RNDr. Vladimírem Sáňkou.

mého názoru je důvodem komfort žen při modlitbě. Mohou si například sundat šátky a cítit se uvolněně. V pražské modlitebně je dle zvyklostí modlitební prostor pro ženy oddělen od hlavního modlitebního prostoru pro muže. Modlí se muslimky imáma nevidí, ale pouze slyší z reproduktorů. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že chvílemi je modlitba přes reproduktory nesrozumitelná. Modlitební prostor pro ženy je také podstatně menší než pro muže. V brněnské modlitebně je tato otázka vyřešena opravdu zajímavě. Muži se modlí ve velkém přízemním prostoru a ženy na jakési galerii nad nimi, kam vede oddělený vchod. Dívají se tedy ze shora na průběh modlitby a mají přímý kontakt s imámem.³⁸

Dle slov pana Muneeba Hassana Alrawiho má muslimská obec v Brně ambice vystavět další mešitu, která by tentokrát měla stát v centru města. Opět se netrvá na minaretu jako u současné mešity. Finance budou však zřejmě základním problémem.³⁹ Mešita by vyšla minimálně na 50 milionů a maximálně na 150 milionů. Jedinou možnou variantou by bylo založení sbírky jako tomu bylo v případě mešity ve Vídeňské ulici. V internetové anketě vyjádřilo 81 % čtenářů s výstavbou druhé mešity nesouhlas.⁴⁰

2.4.3 Hradec Králové

Dalším městem, ve kterém má muslimská komunita své místo je Hradec Králové. Najdeme tu nejen české muslimy, ale také obchodníky z Turecka nebo například z Palestiny. Hradec je bezpochyby studentským městem. Mezi studenty Lékařské fakulty Karlovy univerzity je velké procento muslimů. Mnoho z nich se po studiích rozhodne zůstat ve městě a stanou se lékaři v místní Fakultní nemocnici. Hradecká muslimská komunita je relativně malá, avšak velmi aktivní. Členů

³⁸viz příloha č. 5

³⁹ Uvedené vyplývá z osobního rozhovoru s panem Muneebem Hassanem Alrawim.

⁴⁰<http://www.sedmicka.cz/brno-vyskov/clanek/nova-mesita-bude-v-centru-250101>.
[cit. 29. března 2012]

každoročně přibývá (zhruba 30 osob za rok). Organizuje společná setkání, sváteční večeře i sportovní aktivity.⁴¹

V Hradci Králové se nachází malá modlitebna. Původně ji založili studenti na studentských kolejích, později začali z vlastní iniciativy shánět prostory, které by byly více vyhovující. V okamžiku, kdy se začalo již mluvit o mešitě, nastal v očích veřejnosti problém. Nejružnější protiislámsky zaměřené skupiny začali zastrašovat obyvatelstvo Hradce, začali provozovat internetové stránky vyzývající k protestům proti mešitám apod. Nakonec byla v roce 2011 zakoupena malá vila v Drahoňovské ulici, která bude sloužit jako prozatímní modlitebna. Hradecká modlitebna nenese stejně jako pražská či brněnská modlitebna prvky islámské architektury, tzn. není bohatě zdobená a nemá minaret. *Qibla* ale samozřejmě dodržena je. Schází se zde především studenti z Malajsie a Velké Británie.⁴²

2.4.4 Teplice

V roce 1995 se vedení teplické radnice postavilo pozitivně k návrhu jednoho z pacientů lázní, který byl ochoten financovat výstavbu mešity a předložil hotový projekt, neboť podobné projekty sponzoroval již v několika zemích. Jednalo se o saúdského podnikatele Juma Ubaid Abu Al-Shwareba. Radnice se domnívala, že by mešita v Teplicích zkvalitnila pobyt početné klientely z islámských zemí. Mešita měla stát poblíž lázeňského komplexu, kde se každoročně léčí na 250 muslimů. V budově měly být i místnosti pro výuku angličtiny a arabštiny.⁴³

Formou otevřeného dopisu protestovalo pět místních křesťanských komunit. Přestože starosta Teplic Jaroslav Kubera vyjádřil pro stavbu

⁴¹<http://www.hkmuslims.com> [cit. 29. března 2012]

⁴²Uvedené vyplývá z osobního rozhovoru s RNDr. Vladimírem Sáňkou.

⁴³Uvedené vyplývá z osobního rozhovoru s RNDr. Vladimírem Sáňkou.

mešity podporu, projekt byl nakonec teplickým zastupitelstvem zamítnut. Kauza výstavby mešity v Teplicích byla znovu otevřena v roce 2004, kdy se znovu dostala do tisku. Byl představen nový projekt, na základě kterého mělo vzniknout Orientální kulturní centrum. Mezi jednání investora a zastupitele města zasáhla petice občanů. Tentokrát se nejednalo o politické či náboženské důvody. Obyvatelé si stěžovali na to, že by budoucí mešita narušovala architektonický urbanistický styl místa, ve kterém měla být postavena.⁴⁴ Až o pět let později vznikla v Teplicích muslimská obec, která zakoupila dům v místě zmíněné lázeňské zóny. V současné době modlitebna funguje a místní muslimové se s žádnými negativními projevy ostatních obyvatel neseškávají.⁴⁵

2.4.5 Ostatní

Další menší modlitebny byly zbudovány v Plzni, Olomouci a Liberci, nejčastěji v prostorách studentských kolejí. V Karlových Varech je modlitebna umístěna přímo v hotelu Thermal. Malá, nepříliš známá modlitebna se nachází také v obci Kolová.⁴⁶

3 VÝZKUM

3.1 Metodologie

Pro svoji bakalářskou práci jsem vypracovala průzkum, jehož cílem bylo zjistit, jaké jsou nejčastější důvody, proč obyvatelé Brna odmítají stávající mešitu ve městě a proč obyvatelé města Hradec Králové odmítají plány na výstavbu nové mešity. Hlavním cílem práce bylo tedy

⁴⁴VOJTÍŠEK, Z., Český boj o mešity, s. 19-21

⁴⁵BEČKA J., MENDEL M., Islám a české země, s. 192

⁴⁶<http://www.al-islam.cz/mesity-a-modlitebny/mesity-a-modlitebny-v-cr-a-sr.html> [cit. 3. dubna 2012]

zjistit, zda jsou obyvatelé Brna a Hradce Králové proti mešitám ve svých městech a proč. Výzkum také pomůže pochopit, jaké mají lidé povědomí o funkčnosti mešity obecně, jaké mají znalosti o islámu, zda se zajímají o muslimskou komunitu v jejich městě a zda navštívili stávající mešitu a jaké měli při její návštěvě pocity (v případě Brna).

Zvolila jsem metodu kvalitativního výzkumu, jehož výhoda spočívá v možnosti zjistit co nejpřesněji skutečný názor respondenta, protože v průběhu rozhovoru je tazatel schopen přizpůsobit další otázky průzkumu podle dosavadních odpovědí dotazovaného. Jednalo se o osobní pohovory s obyvateli Brna a Hradce Králové. Primárním cílem výzkumu bylo zjistit, zda jsou obyvatelé zmíněných měst proti mešitám a plánovaným výstavbám a především z jakého důvodu. Sekundárními cíli bylo zjistit, jaké mají informace o mešitách obecně, zda se zajímají o islám, tamější muslimské obce a zda sledují aktuální dění kolem nich.

Při průzkumu byl kladen důraz na hloubkovou analýzu postojů jednotlivých dotazovaných. Průzkum v každém městě trval zhruba čtyři hodiny.

Potřebné informace

Ví veřejnost, k jakému účelu mešita slouží?

Ví, jak se mají uvnitř mešity chovat?

Navštívili někdy nějakou?

Co bylo cílem jejich návštěvy?

Jaké měli při návštěvě pocity?

Ví, kde se ve městě nachází mešita?

Byli se tam někdy podívat?

Z jakého důvodu jsou proti mešitě?/Proti výstavbě mešity?

Vadí jim mešita jako budova nebo jako místo shromažďování muslimů?

Vadí jim islám?

Sledují dění kolem muslimské obce ve městě?

Pozadí průzkumu

Průzkum řeší problematiku stávajících a plánovaných mešit v České republice. Zaměřuje se především na příčiny negativních projevů veřejnosti vůči mešitám. Před provedením výzkumu bylo nutné charakterizovat muslimskou obec v České republice a vypracovat historický přehled jejího vývoje. Tímto byla vytvořena platforma pro provedení výzkumu mezi veřejností.⁴⁷

Vzorek dotazovaných respondentů

Pro průzkum bylo záměrně zvoleno jedno město, ve kterém již mešita stojí a druhé město, kde je její stavba teprve plánována. Jedná se o kvalitativní výzkum formou osobních rozhovorů. Respondentů bylo celkem deset z každého města. Hlavním kritériem pro výběr respondentů bylo to, aby byli proti stávající mešitě ve městě/výstavbě nové mešity ve městě. Dále jsem brala v průzkumu v potaz pohlaví, vzdělání, věk a socioekonomickou skupinu.

Polovina respondentů byla mužského pohlaví a polovina ženského. Nejvyšší dosažené vzdělání jsem rozdělila na tři skupiny: základní, středoškolské a vysokoškolské. Dva respondenti z každého města měli základní vzdělání, pět respondentů středoškolské vzdělání a tři respondenti dosáhli vysokoškolského vzdělání. Jako socioekonomická skupina byla zvolena „střední třída“ obyvatel. Věkově byli respondenti rozděleni do pěti skupin. První skupinu tvořili lidé ve věku 18-29 let, druhou skupinu lidé ve věku 30-40 let, třetí skupinu 40-50, čtvrtou skupinu 50-60 a do poslední skupiny byli zařazeni lidé ve věku 60 a více let.

⁴⁷ Viz kapitola č. 2.

Čas a místo provedení průzkumu

Průzkum v Brně proběhl dne 16.dubna. 2012 v rozmezí od 14:00 do 17:30 hodin.

Průzkum v Hradci Králové proběhl dne 31.března. 2012 v rozmezí od 13:00 do 18:00 hodin.

Diskusní script, na základě kterého probíhal průzkum v Brně je umístěn v příloze č. 1 a diskusní script Hradce Králové je umístěn v příloze č. 2.

3.2 Výsledky průzkumu v Hradci Králové

Průzkum probíhal dne 31. března 2012 v rozmezí od 13:00 do 18:00 hodin v centru města. Byla zvolena forma osobních pohovorů. Jeho hlavním cílem bylo zjistit, zda se obyvatelé Hradce Králové staví negativně k záměru muslimské komunity vybudovat ve městě mešitu a proč. Zaměřil se tedy také na to, jaké konkrétní věci by lidem na mešitě vadily. Dílčími cíli bylo zjistit, jak jsou obyvatelé Hradce informováni o islámu a zda mají také dostatečné informace o záměru výstavby. Diskusní script byl rozdělen na tři bloky podle zmíněných cílů. Každý blok obsahoval několik otázek, které byly v průběhu rozhovoru přizpůsobovány dle odpovědí na otázky předchozí.

Průzkumu se zúčastnilo celkem deset respondentů. Byli vybíráni dle předem vypracované metodologie viz výše. Zmíněné rozdělení dotazovaných do skupin dle věku, vzdělání a pohlaví mělo za cíl získat co nejobjektivnější informace pro výzkum.

Cílem prvního bloku bylo zjistit, jaké znalosti mají obyvatelé Hradce Králové o mešitách obecně. Na první otázku, zda ví, k čemu slouží mešita, odpovědělo devět respondentů kladně. Většinou však odpovídali s nejistotou. Objevily se například následující odpovědi -modlení, uctívání boha či shromažďování věřících. Druhý dotaz zněl: „Víte, kdy mešitu

navštěvují muslimové?“. Pouze dva dotazovaní odpověděli, že se muslimové zúčastňují modlitby především v pátek. Ostatní vůbec netušili. Třetí dotaz zněl: „Myslíte si, že do mešity smíte vstoupit i Vy?“. Všichni dotazovaní se domnívají, že do mešity nesmějí vstoupit. Polovina z nich zmínila, že při návštěvě arabské země jim nebylo dovoleno ji navštívit.

Z odpovědí na čtvrtou otázku vyplynulo, že většina dotazovaných netuší, jak by se měli při návštěvě mešity chovat. Odpovědělo takto osm respondentů. Jeden z nich odpověděl, že zřejmě tiše a nenápadně, aby věřící nebyli vyrušováni. Jeden uvedl, že v mešitě je především nutné sundat si obuv a vykonat očistu. Jak by očista měla vypadat, již nevěděl. Žádný z respondentů nikdy žádnou mešitu nenavštívil.

Druhý blok diskusního scriptu si kladl za cíl zjistit, jaké mají obyvatelé Hradce Králové informace o plánech na výstavbu mešity ve městě. Žádný z dotazovaných netuší, kde by měla nově vzniklá mešita stát, kdy by měla být postavena a nemají představu ani o jejím případném vzhledu. Čtyři respondenti by nově vzniklou mešitu navštívili. Důvodem byla uváděna zvědavost a zájem. Jedna studentka odpověděla, že by ráda využila možnost návštěvy, protože v zahraničí tu možnost neměla a ráda by interiér a vybavení mešity poznala. Ostatních šest dotazovaných uvedlo, že nemají důvod ji navštěvovat, nemají o to zájem a návštěva je nijak neláká. Jejich přístup byl velice laxní.

Cílem posledního bloku bylo zjistit, zda by jim výstavba mešity vadila a z jakého důvodu. Sedm z deseti dotazovaných odpovědělo, že by s případnou výstavbou mešity ve městě nesouhlasili. Jeden respondent uvedl, že je mu to vcelku jedno a dva respondenti by proti výstavbě nic nenamítali. Jednalo se opět o osoby s vysokoškolským vzděláním.

Velmi často dotazovaní zmiňovali, že by jim mešita vadila v případě, že by stála v centru města ve staré zástavbě. Vyplývá z toho tedy to, že hlavním důvodem odmítání mešity je případné narušení architektonického rázu města. Dvěma respondentům by vadily minarety,

a to i v případě, že by mešita stála v okrajové části Hradce. Jeden dotazovaný uvedl: „V zahraničí muslimové také nepovolují křesťanům stavět kostely, tak proč my bychom měli být vůči nim vstřícní?“ Je zřejmé, že dotazovanému chybí relevantní informace, ačkoliv byl vysokoškolsky vzdělán. Dvěma dotazovaným by mešita vadila z toho důvodu, že je místem, kde se scházejí muslimové. Týmž lidem vadí tedy islám jako takový. Jiná náboženství však nikoliv. Dle jejich názoru jsou muslimové problematičtí, mají špatnou pověst v médiích a panují obavy, že by v mešitě plánovali teroristický útok. Na moji námitku, zda by takový útok případně nemohli plánovat i v jiných prostorách odpověděli, že v mešitě by k tomu měli lepší podmínky, protože tam mají soukromí a nemuslim tam nemá přístup.

Osobní zkušenost s muslimy mají pouze dva dotazovaní. Mají muslimské přátele, kteří pochází z blízkovýchodních zemí a usadili se zde v České republice. Jednalo se o stejné respondenty, kteří uváděli, že proti islámu nemají námitek. Je tedy patrné, že po osobní zkušenosti s muslimy již nemají z jejich náboženství obavy a nehledí na ně s předsudky.

Na druhou stranu všichni respondenti souhlasí s tím, že informace podávané médií neodráží celkovou muslimskou populaci, nýbrž pouze procento fundamentalistů. Přesto jsou však médií ovlivněni.

Sedm respondentů uvedlo, že setkávání muslimů nemusí vždy vést k plánování teroristických útoků. Velkou roli však hrají předsudky, které byly získány na základě neobjektivních informací poskytovaných médií. Souhlasili také s tím, že média mají tendenci poukazovat pouze na negativní projevy islámu a na fundamentalisticky založené muslimy.

Dotazovaní na mě působili nedůvěřivě. Zdálo se, že mají strach, k jakým účelům průzkum slouží a jakým způsobem bude použit. Po mém důkladném vysvětlení byli ochotni odpovídat, avšak nebyli příliš sdílní.

Dle výzkumu byly mnohem tolerantnější ženy než muži, obecně lidé s vyšším stupněm ukončeného vzdělání a lidé mladšího věku.⁴⁸

3.3 Výsledky provedeného průzkumu v Brně

Průzkum probíhal dne 16. dubna 2012 v rozmezí od 14:00 do 17:30 hodin v centru Brna. Byla zvolena forma osobních pohovorů. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, zda se obyvatelé Brna staví negativně k již existující mešitě ve Vídeňské ulici a jaké jsou jejich argumenty proti mešitě. Dílčími cíli bylo zjistit, jak jsou obyvatelé Brna informováni o islámu a zda mají také dostatečné informace o stávající mešitě. Diskusní script byl rozdělen do čtyř bloků. První blok měl za úkol zjistit, jaké mají obyvatelé Brna obecné informace o islámu, druhý blok si kladl za cíl zjistit, jaké mají znalosti o mešitě ve Vídeňské ulici. Třetí blok se zaměřoval na nejčastější argumenty obyvatel proti mešitě. Poslední blok otázek se dotazoval na to, zda respondenti sledují dění kolem muslimské obce v Brně a jak na ni nahlížení.

Každý blok obsahoval několik otázek, které byly v průběhu rozhovoru přizpůsobovány dle odpovědí na otázky předchozí.

Průzkumu se zúčastnilo celkem deset respondentů. Byli vybíráni opět tak, aby polovina respondentů byla mužského pohlaví a polovina ženského. Nejvyšší dosažené vzdělání jsem rozdělila opět na tři skupiny: základní, středoškolské a vysokoškolské. Jako socioekonomická skupina byla zvolena „střední třída“ obyvatel. Věkově byli respondenti rozděleni do stejných skupin, jako tomu bylo v případě Hradce Králové. První skupinu tedy tvořili lidé ve věku 18-29 let, druhou skupinu lidé ve věku 30-40 let, třetí skupinu 40-50, čtvrtou skupinu 50-60 a poslední skupinu lidé od 60ti let věku výše.

Cílem prvního bloku otázek bylo zjistit, zda mají obyvatelé Brna dostatečné informace o mešitách obecně. Na první otázku, zda vědí,

⁴⁸ Uvedené vyplývá z osobních rozhovorů s obyvateli Hradce Králové.

k jakému účelu slouží mešita, odpověděli všichni respondenti kladně. Osmkrát uvedli, že slouží k vykonávání modliteb a dvakrát uvedli shromažďování věřících. Polovina dotazovaných nemá tušení, kdy mešitu věřící navštěvují. Ostatní uváděli, že pětkrát denně a především v pátek. Na rozdíl od Hradce Králové v Brně všichni dotazovaní věří, že je jim povoleno do mešity také vstoupit. Pouze dva z nich nevěděli, jak se mají uvnitř mešity chovat. Osm dotazovaných uvedlo, že tiše, klidně, a že především nesmějí rušit ostatní. Pouze jeden respondent již v minulosti mešitu navštívil. Devadesát procent dotazovaných se s mešitou nesešlo. Cílem návštěvy zmiňovaného respondenta, který mešitu již navštívil, byla pouze jeho zvědavost. Z návštěvy měl dotyčný velmi příjemné pocity.

Cílem druhého bloku bylo zjistit, jaké informace mají obyvatelé Brna o mešitě v jejich městě a jak jsou o budoucí výstavbě mešity informovaní Hradečtí. Téměř nikdo z brněnských respondentů neví, kde se mešita v Brně nachází a jak vypadá. Důvodem jejího nenavštívení byl například nezájem z jejich strany či absence potřeby mešitu navštívit. Pouze jeden respondent mešitu ve Vídeňské ulici navštívil a návštěva v něm dle jeho slov zanechala velmi příjemné pocity. Na prostředí mešity ocenil především klid a uvolněnou atmosféru. Vedení mešity bylo dle jeho názoru velmi přátelské, milé a sdílné. Na základě těchto pozitivních pocitů by se tam dotyčný rád v budoucnu vrátil. Z osobních zkušeností mohu potvrdit, že vedení mešity je velmi přátelské a sdílné. Ochoťně mi zodpovědělo všechny mé dotazy, které se týkaly jak mešity, tak i brněnské muslimské obce.

Cílem třetího bloku bylo zjistit, jaké jsou nejčastější důvody odmítání mešity ve Vídeňské ulici. Tři respondenti z deseti se staví k místní mešitě negativně. Zde panuje shoda s Hradcem Králové. Tam by s výstavbou mešity nesouhlasil stejný počet dotazovaných. Jako důvod byl uváděn fakt, že se v mešitě schází muslimové. Dotazovaní se tedy staví negativně již k samotným muslimům. Ostatní náboženství na ně ale takto negativně nepůsobí. Islám je prý náboženství spjaté s násilím

a ponižováním žen. Na můj dotaz, kde nabyli takového dojmu, všichni zmínili média. Druhý dotaz zněl: „Vadí Vám mešita jako budova?“. Na tento dotaz odpověděli všichni dotazovaní záporně. Nikdo z nich se k architektuře mešity nestaví negativně. Rozsah otázek jsem rozšířila i o dotazy, týkající se názorů respondentů před výstavbou a jejich názorů na mešitu v současné době. Většina z nich uznala, že měli před výstavbou z mešity obavy, měli vůči muslimům předsudky a báli se také, zda nebude místo výstavby působit architektonicky neuceleně. Po výstavbě se jejich názory poměrně změnily. Nezaznamenávají žádné problémy s muslimy. Naopak dva respondenti uvedli, že byli po výstavbě mile překvapeni. Muslimská obec se snaží pořádat různé akce, které by přiblížily veřejnosti fungování mešity. Při jejím otevření byl zorganizován také den otevřených dveří. Při desátém výročí existence mešity zorganizovala muslimská obec propagační akci na brněnském náměstí. Rozdávala kolemjdoucím celkem 3650 růží. Respondenti ocenili snahu muslimské obce prezentovat se na veřejnosti a jejich pohled na mešitu a místní muslimy se po takových akcích jednoznačně zlepšil.

Tři respondenti, kteří se k brněnské mešitě staví negativně, uvedli jako důvod případné plánování teroristického útoku v prostorách mešity. Osobní zkušenost s muslimem má pouze jeden z dotazovaných. Tato osoba vnímá na základě své zkušenosti muslimy kladně. Devět z deseti dotazovaných uznává, že informace získané z médií zcela jistě neodráží celkovou muslimskou populaci. Jde podle nich pouze o kladení důrazu na negativní projevy islámských fundamentalistů.

Poslední blok otázek si kladl za cíl zjistit, zda se obyvatelé Brna zajímají o místní muslimskou obec a zda sledují pravidelně dění kolem ní. Z průzkumu vyplynulo, že zájem o dění kolem muslimské obce je velmi tristní. Žádný respondent nesleduje informace týkající se brněnských muslimů. Mezi lidmi panuje laxní přístup a nezájem. Nikdo z nich tedy také nezaznamenal kauzu, kdy místní imám požádal organizaci Hamas

o finanční dotace. Opět mi bylo sděleno, že tyto informace nejsou pro dotazované dostatečně důležité či zajímavé.⁴⁹

4 OBECNÉ ZÁVĚRY VÝZKUMU

Cílem prvního bloku dotazů bylo zmapovat, jaké informace mají místní obyvatelé Brna a Hradce Králové mešitách obecně a zda se obecně o mešity zajímají. Z průzkumů v obou městech vyplývá, že informovanost respondentů o účelu mešity je dostatečná. Většina dotazovaných ji vnímá jako místo setkávání muslimů a vykonávání modliteb. Podrobnosti o jejím chodu a muslimských zvyklostech ovšem chybí.

Informovanost o zvycích muslimů byla lepší v Brně než v Hradci, což bylo zapříčiněno také vyšší aktivitou brněnské muslimské obce. Dotazovaní Brňané měli stoprocentní úspěšnost v odpovědi na dotaz, který se týkal účelu mešity. Polovina z nich ale již nevěděla, kdy muslimové mešitu navštěvují. Dosáhli však lepšího výsledku než dotazovaní v Hradci Králové. Všichni brněnští respondenti věděli, jak se uvnitř mešity chovat. Všichni také věří, že do mešity mohou vstoupit i jako nemuslimové. Pouze jeden ji však v minulosti skutečně navštívil. Nejčastějšími důvody, proč ji ostatních devět nenavštívilo, byl například nezájem z jejich strany či obavy.

Dalším cílem brněnského průzkumu bylo zjistit, zda mají místní obyvatelé dostatečné informace o mešitě ve Vídeňské ulici. Málo z nich je skutečně proti mešitě zaujato. Pouze jedna osob zmíněnou mešitu v minulosti navštívila. Z tohoto výsledku je zřejmý nezájem místních obyvatel o poznávání mešity a muslimské obce. Malé množství dotazovaných se však k místní mešitě staví negativně. Zde panuje shoda s Hradcem Králové, kde by proti výstavbě bylo také minimum respondentů. Nejčastějším důvodem odmítání mešity byl samotný islám. Všichni dotazovaní se domnívají, že do mešity nemohou vstoupit, pokud

⁴⁹ Uvedené vyplývá z osobních rozhovorů s obyvateli Brna.

nejsou muslimského vyznání. Většinou takto soudí na základě svých zkušeností z muslimských zemí, kdy je do mešity nepustili. Jen málo dotazovaných ví, jak by se měl člověk v mešitě chovat.

Cílem druhého bloku průzkumu v Hradci Králové bylo zjistit, jak jsou občané informovaní o případně výstavbě mešity. Dle výsledků průzkumu nikdo z dotazovaných v Hradci Králové není dostatečně informován o tom, kde by měla nově vzniklá mešita stát, kdy by měla být postavena a jak by případně měla vypadat. To svědčí o celkovém nezájmu tamních obyvatel. Odmítají tedy něco, o čem mají pouze povrchní informace získané z médií. Podrobněji se o výstavbu nezajímají, avšak staví se proti ní.

Necelá polovina z nich by nově vzniklou mešitu navštívila, a to především ze zvědavosti a ze zájmu poznat něco nového. Lehce vyšší zájem o poznání mešit byl zaznamenán u lidí s vyšším stupněm ukončeného vzdělání. Ostatních dotazovaných uvedli, že nemají důvod ji navštěvovat, nemají o to zájem a návštěva je nijak neláká. Většina dotazovaných by se stavěla k případné výstavbě mešity v Hradci Králové negativně. Většině z nich by vadila v případě, že by nesla islámské architektonické prvky. Často také uváděli, že by velmi záleželo na jejím umístění. Pokud by mešita nestála v centru města, ale v okrajové části, byli by ochotni být pro. Dva dotazovaní by byli proti v jakémkoliv případě. Mají námítky proti muslimům a islámu. Mají obavy, že by se uvnitř mešity mohli scházet teroristé a plánovat teroristické akce. Velmi zajímavý je fakt, že tito lidé nemají s muslimy osobní zkušenost. Takto soudí opět na základě obrazu muslimů v českých i zahraničních médiích. Pokud měli dotazovaní zkušenost s muslimy a tato byla dobrá, nemají s výstavbou problém.

Na druhou stranu všichni respondenti souhlasili s tím, že informace podávané médií neodráží celkovou muslimskou populaci, nýbrž pouze výjimečné případy teroristů, kterých je v celkové muslimské populaci mizivé procento.

Třetí blok výzkumu si kladl v obou městech za cíl zjistit, zda se občané staví proti místní mešitě či její výstavbě a proč. Malé množství osob se staví proti mešitě v Brně či proti případnému budování mešity v Hradci Králové. Nikdo z dotazovaných v Brně nezmínil jako problém architekturu mešity. Důvodem je to, že mešita nenesou prvky islámské architektury. Z architektonického hlediska připomíná klasickou mešitu poněkud vzdáleně. Chybí nejvýraznější prvek, a to minaret. Hradečtí respondenti by byli proti případné mešitě, která by takové prvky měla. Záleželo by jim většinou také na jejím umístění. Dávali by přednost okrajové části města.

Podle slov pana Muneeba Hassana Alrawiho, který je předsedou muslimské obce v Brně, se místní muslimové neseťkávají s negativními projevy ostatních obyvatel. Výstavbu mešity v Brně provázely protesty a petice Brňanů, v současné době však vedení mešity nezaznamenává žádné podobné akce. Pan Alrawi toto zlepšení připisuje především tomu, že nyní mají místní obyvatelé s chováním tamních muslimů již dobré zkušenosti. Vedení mešity se snaží pořádat nejrůznější akce na podporu pozitivního obrazu muslimů v očích Brňanů. Organizují například dny otevřených dveří či exkurze pro základní, střední i vysoké školy. Z průzkumu vyplynulo, že dotazovaní opravdu změnili názor na muslimy a mešitu až poté, co byla mešita vystavěna a s jejím chodem a muslimy, kteří ji navštěvují, nejsou sebemenší problémy. Přesvědčili se, že mešita skutečně nemá sloužit k setkávání fundamentalistických muslimů za účelem plánování teroristických akcí, nýbrž pouze k modlitbám a společenským akcím. Pan Muneeb Hassan Alrawi se také zasazuje o výstavbu mešity v Hradci Králové. Je si jist, že pokud by výstavba v Hradci Králové proběhla, místní obyvatelé by následně stejně jako Brňané poznali, že muslimů není třeba se obávat.

Posledním blok v brněnském výzkumu měl zmapovat, zda se Brňané zajímají o místní muslimskou obec či nikoliv. Co se týká informovanosti o dění kolem muslimské obce v Brně, žádný

z dotazovaných ho v médiích nesleduje. Nikdo také nezaznamenal případ, kdy místní imám žádal organizaci Hamas o finanční dotace.

Respondenti v Hradci Králové nebyli celkově příliš sdílní, a proto pro mne bylo složitější získat skutečně kvalitní informace, které by mohly být pro průzkum použity. Při oslovení se dotazovaní nechtěli k ničemu vyjadřovat a tím méně, když slyšeli téma průzkumu. Jejich přístup byl velmi laxní. Cítila jsem z nich nezájem o tuto problematiku, ačkoliv se jich bezprostředně týká.

V Brně byli respondenti o poznání vstřícnější. Zřejmě tomu tak bylo z toho důvodu, že mají s mešitou již dobré zkušenosti a nevnímají ji jako hrozbu. Většina z nich byla ochotná se průzkumu věnovat.

Obecně nebyli oslovení lidé příliš ochotni se průzkumu zúčastnit. Když jim bylo sděleno téma rozhovoru, pozastavili se a byli většinou nakonec ochotni odpovídat. Zdálo se však, že mají obavy z toho, k jakým účelům průzkum slouží a jakým způsobem bude použit.

Na počátku provádění výzkumu jsem vždy prosila o svolení k nahrávání z toho důvodu, aby se mi zjištěné informace poté lépe zaznamenávali a měla jsem možnost se k celému rozhovoru vrátit. Nikdo z dotazovaných ale nebyl ochoten mi takové svolení dát. Měli obavy, že by jejich názory mohly být poté zveřejněny. Byla jsem tedy nucena zapisovat hlavní myšlenky během rozhovoru a vždy po jeho skončení si doplnit také informace detailní.⁵⁰

5 ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjistit, jaký mají obyvatelé Brna názor na mešitu ve svém městě a jaké jsou hlavní argumenty proti její existenci. Druhým cílem je zjistit jak se obyvatelé Hradce Králové staví k projektu budoucí výstavby mešity ve městě a jaké jsou jejich argumenty proti. Dílčími cíli

⁵⁰ Uvedené vyplývá z osobních rozhovorů s obyvateli Hradce Králové a Brna.

bylo charakterizovat mešity obecně, charakterizovat jejich architekturu, historii a také historii muslimské obce v České republice.

Aby bylo dosaženo hlavního cíle práce, bylo nutné historicky zmapovat vývoj muslimských obcí v České republice, především v Brně a v Hradci Králové a následně provést ve zmíněných městech průzkum mezi veřejností. Jednalo se o kvalitativní výzkum, tzn. výzkum formou osobních rozhovorů s respondenty.

V Hradci Králové najdeme nejen české muslimy, ale také obchodníky z Turecka, Malajsie nebo Palestiny. Hradec je bezpochyby studentským městem a mezi studenty Lékařské fakulty Karlovy univerzity je muslimů opravdu mnoho. Velká část z nich se po studiích rozhodne zůstat ve městě a stanou se lékaři v místní Fakultní nemocnici. Hradecká muslimská komunita je relativně malá, avšak velmi aktivní. Členů každoročně přibývá (zhruba 30 osob za rok). Organizuje společná setkání, sváteční večere i sportovní aktivity.⁵¹

V Hradci Králové se nachází malá modlitebna. Původně ji založili studenti na studentských kolejích, později začali z vlastní iniciativy shánět prostory, které by byly více vyhovující. V okamžiku, kdy se začalo již mluvit o mešitě, nastal velký problém s veřejností. Nejrůznější protiislámsky zaměřené skupiny začali zastrašovat obyvatelstvo Hradce, provozovat internetové stránky vyzývající k protestům proti mešitám apod. Nakonec byla v roce 2011 zakoupena malá vila v Drahoňovského ulici, která slouží jako prozatímní modlitebna. Hradecká modlitebna nenese stejně jako pražská či brněnská modlitebna prvky islámské architektury, tzn. není bohatě zdobená a chybí jí také minaret. Qibla ale samozřejmě dodržena je.

V Hradci Králové se uvažuje o výstavbě skutečné mešity. V okamžiku, kdy se začalo hovořit již o mešitě, nastal velký problém

⁵¹<http://www.hkmuslims.com/> [cit. 6. dubna 2012]

s veřejností. Nejruznější protiislámsky zaměřené skupiny začaly zastrašovat obyvatelstvo Hradce, provozovat internetové stránky vyzývající k protestům proti mešitám apod. Podobná situace nastala v Brně, kdy se tamější muslimská obec v devadesátých letech rozhodla vybudovat mešitu. Plány provázela nevole ze strany vedení města a negativní projevy ze strany místních obyvatel. V současné době nejsou dle názoru pana Muneeba Hassana Alrawiho takové negativní nálady ze strany místních cítit. Průzkum tyto informace potvrdil. Většina dotazovaných uvedla, že na mešitu změnili názor poté, co mají s muslimy dobré osobní zkušenosti. Dle jejich názoru velmi pomáhají dny otevřených dveří, exkurze pro školy a ochota vedení mešity kdykoliv přijmout návštěvu a vše jí ochotně vysvětlit a mešitu ukázat.

Důležitý je také obraz islámu a muslimů v médiích. V České republice média vytváří zkreslený pohled na muslimy a jejich víru. Měly by být objektivnější a nesoustředit se pouze na negativní zprávy o islámských fundamentalistech.

Co se týká brněnské muslimské obce, daří se jí celkem dobře obraz islámu v očích veřejnosti zlepšovat. Muslimské obci v Hradci Králové bych doporučila komunikovat více s veřejností a pořádat více osvětových akcí o islámu samotném. Jejich cílem by mělo být přesvědčit místní občany, že mešity není třeba se obávat. Jsem si jistá, že informovanější občané by byli k výstavbě mešity následně tolerantnější, jako je tomu i v případě Brna.

Dle mého názoru je chyba spíše na straně zmíněných médií. Muslimy v České republice rozhodně nelze řadit mezi problematické členy společnosti. Mají opravdovou snahu Čechy o své víře informovat a utvářet o islámu pozitivní obraz. Otázkou však zůstává, nakolik jsou jim Češi ochotni naslouchat.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

I. Knihy:

BEČKA J., MENDEL M. *Islám a české země*, Votobia, Praha, 1998,
ISBN 80-7198-034-8

BRITANNICA. *Islám: Náboženství, historie a budoucnost*, Brno, 2010,
ISBN 978-80-7217-628-1

DENNY, M.F. *Islám a muslimská obec*, Prostor, Praha, 2003,
ISBN 80-7260-088-5

ESPOSITO, J.L. *Islam: The straight path*, Oxford University Press, USA,
1991, ISBN 0-19-506225-6

KROPÁČEK, L. *Duchovní cesty islámu*, Vyšehrad, Praha, 2006
ISBN 80-7021-821-5

MENDEL M., MÜLLER Z., KŘIKAVOVÁ A. *Islám: Ideál a skutečnost*,
Panorama, Praha, 1990 ISBN 80-7038-012-8

MENDEL, M. OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T., *Islám v srdci Evropy*,
Academia, Praha, 2007, ISBN 978-80-1554-9

PROCHÁZKA, A.B. *Islám a jeho svět*, Brno, Moravské zemské muzeum
v Brně, 1995, ISBN 80-7028-075-1

II. Elektronické informační zdroje:

O mešitě [cit. 29. února 2012].

Dostupný z <<http://www.praha-muslim.cz/about.htm>>

Mešita v Brně. Pravda nebo fikce? [cit. 7. dubna 2012].

Dostupný z <<http://mojebrao.wz.cz/inka--brno-dalsi-zajimavosti-brnenska-mesita.html>>

Historie brněnské mešity [cit. 9. dubna 2012].

Dostupný z <<http://www.mesita.cz/node/3>>

About us [cit. 6. dubna 2012]. Dostupný z <<http://www.hkmuslims.com/>>

Mešity a modlitebny v ČR a Sr [cit. 3. dubna 2012].

Dostupný z <<http://www.al-islam.cz/mesity-a-modlitebny/mesity-a-modlitebny-v-cr-a-sr.html>>

Nová mešita bude v centru [cit. 29. března 2012].

Dostupný z <<http://www.sedmicka.cz/brno-vyskov/clanek/nova-mesita-bude-v-centru-250101>>

Český boj o mešity [cit. 14. března 2012].

Dostupný z <<http://www.dingir.cz/archiv/Dingir106.pdf>>

Zemřel nejznámější český muslim [cit. 10. dubna 2012].

Dostupný z <http://www.lidovky.cz/zemrel-nejznamejsi-cesky-muslim-doqIn_domov.asp?c=A_080314_104823_In_domov_bat>

Symbols and signs in islamic architecture [cit. 15. dubna 2012].

Dostupný z < http://www.akdn.org/publications/akaa/1980_025.pdf >

III. Osobní rozhovory:

Osobní rozhovor s panem Muneebem Hassanem Alrawim, Brno,
16.4.2012

Osobní rozhovory s vybranými obyvateli Brna, Brno, 16.4.2012

Osobní rozhovory s vybranými obyvateli Hradce Králové, Hradec Králové
31.3.2012

Osobní rozhovor s RNDr. Vladimírem Sáňkou, Praha, 5.4. 2012

IV. Periodika:

VOJTÍŠEK, Z.: *Český boj o mešity*, Dingir 1/2006, Praha, 2006, s. 19-21

7 RESUMÉ

This graduation thesis is written about mosques in general, the most important mosques in the Czech Republic, muslim community in the Czech Republic, and about attitude of Czechs to islam, muslims and muslim community in their country. The graduation thesis had two main aims. First of them was to find out how inhabitants of Brno see the mosque at Vídeňská street and local muslims and the second aim was to find out how inhabitants of Hradec Králové look at the plan of their town to build a mosque there.

First chapter targets function of mosques, their purpose, basic parts of islamic architecture and history of muslim community in the Czech Republic.

Second part describes methodology of personally made survey in mentioned towns and presents the results.

Used information was gained from writings of czech and foreign authors, interview with members of front office of muslim communities in Brno and Hradec Králové and the most important information was gained from personally made survey among public in mentioned towns.

8 PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Diskusní script Brno

Dobrý den, jmenuji se Aneta Šťastná, jsem studentkou filozofické fakulty Západočeské univerzity katedra Blízkovýchodní studia. Píši svoji bakalářskou práci na téma mešit v České republice a chtěla bych se vás zeptat, zda souhlasíte s existencí stávající mešity.

Mohla bych Vám položit několik otázek? Rozhovor by trval přibližně deset minut. Průzkum je zcela anonymní a jeho výsledky nebudou nikde publikovány. Použiji pouze zcela obecné závěry. S Vaším souhlasem bych si rozhovor nahrála, abych si získané informace mohla poté přepsat a nyní Vás zapisováním nezdržovala.

Můžu Vás ubezpečit, že žádná odpověď není dobře či špatně. Ráda bych pouze zjistila Váš názor. Tématem našeho rozhovoru tedy bude stávající mešita v Brně.

Jste z Brna?

Jak dlouho zde žijete?

Nyní přejdeme k tématu mešity zde ve městě.

Blok A

Cílem boku A je zjistit, jaké znalosti mají obyvatelé Brna obecně o mešitách a zda se o ně zajímají.

- 1) Víte, k jakému účelu slouží mešita?
- 2) Víte, kdy mešitu navštěvují muslimové?
- 3) Myslíte si, že i Vy tam můžete vstoupit?
- 4) Víte jak se v mešitě chovat?

- 5) Navštívil jste někdy nějakou?
- 6) Co bylo cílem Vaší návštěvy?
- 7) Jaké jste měl/a při návštěvě pocity?

Blok B

Cílem tohoto bloku je zjistit, jaké mají obyvatelé Brna znalosti o stávající mešitě ve městě, zda ji navštívili, proč a jaké měli při její návštěvě pocity.

- 1) Víte, kde se zde ve městě nachází mešita?
- 2) Byl/a jste se tam podívat?
- 3) Byl/a jste se podívat uvnitř?
- 4) Proč jste jí navštívil?
- 5) Jak vypadá?
- 6) Proč jste ji nenavštívil/a?
- 7) Jaké jste měl/a při její návštěvě pocity?
- 8) Co se Vám tam líbilo/nelíbilo?
- 9) Šli byste tam znovu? Proč?

Blok C

Cílem tohoto bloku je zjistit, co lidem vadí na mešitě konkrétně-zda je to architektura, mešita jako místo setkávání muslimů nebo islám samotný?

- 1) Z jakého důvodu jste proti existenci mešity?
Myslíte si, že by se případné útoky nemohly plánovat na jiném místě než v mešitě?
- 2) Vadí Vám mešita jako budova?
Co Vám na té budově konkrétně vadí?
Máte pocit, že narušuje architektonický ráz města?
Vadila by Vám, kdyby nenesla žádné prvky cizorodé architektury?
- 3) Vadí Vám mešita jako místo setkávání muslimů?
Myslíte si, že je možné, že se tam dějí nějaké nežádoucí aktivity?
Myslíte si, že se nemohou díť jinde než v mešitě?
- 4) Vadí Vám islám jako takový?

Proč Vám vadí jiná náboženství?
Proč Vám vadí právě muslimové?
Máte nějaké osobní zkušenosti s muslimy?
Byly pozitivní či negativní?
Znáte osobně muslima z města?
Máte s ním špatné zkušenosti?
Proč Vám tedy vadí islám?
Myslíte si, že tyto informace jsou relevantní?
Myslíte si, že zprávy z médií odráží celkovou muslimskou populaci nebo jen extremisty?
Myslíte si, že v jiných náboženstvích nejsou extremisté?
Myslíte si, že setkávání muslimů vede k terorismu?

Blok D

Cílem tohoto bloku je zjistit, zda se obyvatelé Brna o místní muslimskou obec zajímají a sledují aktuální dění pravidelně či pouze náhodně z médií.

- 1) Sledujete aktuální dění kolem muslimské obce zde v Brně pravidelně?
- 2) Zaznamenali jste, že místní imám žádal organizaci Hamas o finanční dotace?
- 3) Jaký na to máte názor?

Pohlaví: muž - žena

Věk: 18-29 30-40 40-50 50-60 60 a více

Vzdělání: základní střední vysokoškolské

Příloha č. 2

Diskusní script Hradec Králové

Dobrý den, jmenuji se Aneta Šťastná, jsem studentkou filozofické fakulty Západočeské univerzity katedra Blízkovýchodní studia. Píši svoji bakalářskou práci na téma mešit v České republice a chtěla bych se vás zeptat, zda víte o plánované výstavbě mešity zde ve městě. Souhlasíte s těmito plány na výstavbu?

Mohla bych Vám položit několik otázek? Rozhovor by trval přibližně deset minut. Průzkum je zcela anonymní a jeho výsledky nebudou nikde publikovány. Použiji pouze zcela obecné závěry. S Vaším souhlasem bych si rozhovor nahrála, abych si získané informace mohla poté přepsat a nyní Vás přepisováním nezdržovala.

Můžu Vás ubezpečit, že žádná odpověď není dobře či špatně. Ráda bych pouze zjistila Váš názor. Tématem našeho rozhovoru tedy budou plány na výstavbu mešity zde v Hradci Králové.

Jste z Hradce Králové?

Jak dlouho zde žijete?

Nyní přejdeme k tématu plánované výstavby mešity ve městě.

Blok A

Cílem bloku A je zjistit, jaké znalosti mají obyvatelé Hradce Králové obecně o mešitách.

- 1) Víte, k jakému účelu slouží mešita?
- 2) Víte, kdy mešitu navštěvují muslimové?
- 3) Myslíte si, že i Vy tam můžete vstoupit?

- 4) Víte jak se v mešitě chovat?
- 5) Navštívil jste někdy nějakou?
- 6) Co bylo cílem Vaší návštěvy?
- 7) Jaké jste měl/a při návštěvě pocity?

Blok B

Cílem tohoto bloku je zjistit, jaké mají obyvatelé Hradce Králové znalosti o plánech na výstavbu mešity ve městě.

- 1) Víte, kde by měla nově vzniklá mešita stát?
- 2) Víte, kdy by měla být postavena?
- 3) Víte, jak bude vypadat?
- 4) Plánujete ji v budoucnu navštívit? Proč?
- 5) Proč si myslíte, že dovnitř smí pouze muslimové?

Blok C

Cílem tohoto bloku je zjistit, co lidem vadí na mešitě konkrétně-zda je to architektura, mešita jako místo setkávání muslimů nebo islám samotný?

- 1) Proč Vám vadí plánovaná výstavba mešity ve městě?
Myslíte si, že by se případné útoky nemohly plánovat na jiném místě než v mešitě?
- 2) Vadí Vám mešita jako budova?
Co Vám na té budově konkrétně vadí?
Máte pocit, že by narušovala architektonický ráz města?
- 3) Vadí Vám mešita jako místo setkávání muslimů?
- 4) Vadí Vám islám jako takový?
Proč Vám vadí jiná náboženství?
Proč Vám vadí právě muslimové?
Máte nějaké osobní zkušenosti s muslimy?
Byly pozitivní či negativní?
Znáte osobně muslima z města?

Máte s ním špatné zkušenosti?

Proč Vám tedy vadí islám?

Myslíte si, že tyto informace jsou relevantní?

Myslíte si, že zprávy z médií odráží celkovou muslimskou populaci nebo jen extremisty?

Myslíte si, že v jiných náboženstvích nejsou extremisté?

Myslíte si, že setkávání muslimů vede k terorismu?

Pohlaví: muž - žena

Věk: 18-29 30-40 40-50 50-60 60 a více

Vzdělání: základní střední vysokoškolské

Příloha č. 3

Exteriér mešity ve Vídeňské ulici v Brně

Příloha č. 4

Exteriér mešity ve Vídeňské ulici v Brně

Příloha č. 5

Pohled na *minbar* z modlitební galerie pro ženy